

Opsummering og spørgetime

Marc Klemp

2023

Hvad har vi gennemgået?

Emner

To helt overordnede emner:

1. Videnskabsfilosofi

- ▶ Den mere abstrakte type
- ▶ Den mere anvendte type (Rodrik)

2. Teorihistorie

Forelæsninger

Uge	Emner og bemærkninger
6	<ul style="list-style-type: none">• Introduktion• Logisk positivisme• Popper (intro)
7	<i>Aflyst pga. sygdom</i>
8	<ul style="list-style-type: none">• Bekræftelse (induktion mv.)• Popper
9+10	<ul style="list-style-type: none">• Videoforelæsninger:<ul style="list-style-type: none">• Popper (afslutning)• Kuhn• Lakatos
11	<ul style="list-style-type: none">• Friedman• McCloskey• Fayerabend
12	<ul style="list-style-type: none">• Skrivøvelse 1
13	<ul style="list-style-type: none">• Opsamling på skrivøvelse 1• Rodrik og Reiss
14	<i>Ingen forelæsning pga. påskeferie</i>
15	<ul style="list-style-type: none">• Rodrik og Reiss• Second-best teori (video)
16	<ul style="list-style-type: none">• Rodrik og Reiss
17	<ul style="list-style-type: none">• Teorihistorie
18	<ul style="list-style-type: none">• Teorihistorie (fortsat)
19	<ul style="list-style-type: none">• Skrivøvelse 2
20	<ul style="list-style-type: none">• Opsamling• Spørgetime

Overblik: Videnskabsfilosofi

Overblik: Videnskabsfilosofi

Jeg har delt en oversigt over videnskabsfilosofiske retninger.

Logisk positivisme

- ▶ Hvad er videnskab:
 - ▶ Skal kunne formuleres formalistisk, matematisk, logisk
 - ▶ Skal benytte sig af verifikationsprincippet
 - ▶ Den induktive metode er valid
- ▶ Indvendinger:
 - ▶ Induktionsproblemet (går mindst helt tilbage til Hume)

Popper

- ▶ Hvad er videnskab:
 - ▶ Falsifikationisme
- ▶ Hvad er god videnskab:
 - ▶ Teori som i princippet lettere kan falsificeres (dvs. den er mere præcis i sin udtalelse) men som modstår forsøg derpå
- ▶ Indvendinger:
 - ▶ Duhem-Quine-tesen

Kuhn

- ▶ Hvad er videnskab:
 - ▶ Kuhn forsøger først og fremmest at beskrive, hvad “videnskabsfolk” gør.
 - ▶ Men:
 - ▶ Videnskab er den aktivitet, som videnskabsfolk har, når de arbejder under et paradigme
 - ▶ Den konformitet, som paradigmet skaber, er med til at definere videnskab
 - ▶ Kuhn anerkender rimeligheden af falsifikationisme
- ▶ Hvad er god videnskab:
 - ▶ Kan ikke rangeres på tværs af paradigmer
 - ▶ “Konform” aktivitet indenfor paradigmet er god
 - ▶ Efter tryk på maven: god videnskab er præcis, konsistent, har bredt anvendelsesområde, er enkel og frugtbar
- ▶ Indvendinger:
 - ▶ Relativisme - kan vi ikke rangere rigtigheden af Einstein og Newton?
 - ▶ Svært at afgrænse paradigmer
 - ▶ Case-studier som viser, at videnskabsfolk leder efter sprækker i paradigmet

Note: Demarkation hos Kuhn

- ▶ Der er ikke et klart demarkationskriterie hos Kuhn. Han udtaler: “vi skal efter min mening ikke søge at finde et skarpt eller afgørende [demarkationskriterium]”. Men Kuhn mente, at “det er den normale videnskab, hvor Sir Karls [Poppers] form for test ikke forekommer, snarere end den ekstraordinære videnskab, der mest af alt adskiller videnskaben fra andre virksomheder”.
- ▶ Så det tætteste vi kommer er at normalvidenskabens konformitet er et vigtigt element i videnskab.

Lakatos

- ▶ Hvad er videnskab:
 - ▶ En samling af forskningsprogrammer som består af en hård kerne ("miniparadigme") og et beskyttende bælte
 - ▶ En form for blanding af Popper og Kuhn
- ▶ Hvad er god videnskab:
 - ▶ Progressive forskningsprogrammer
- ▶ Indvendinger:
 - ▶ Hvordan ved man om et forskningsprogram er progressiv? (Der kan jo være lange perioder af degeneration før progressionen kommer.)

Note: Om videnskabelig progression ifølge Lakatos

- ▶ Et forskningsprogram er en række teorier inden for et område. Nyere teorier i programmet kan være “progressive” på to måder: teoretisk eller empirisk. Teoretiske progressioner er overgange til nye teorier, som gør det muligt at forudsige mere, end en tidligere teori gjorde muligt. Empiriske progressioner er en teoretisk progresion som også bekræfter de nye forudsigelser.
- ▶ For at et forskningsprogram kan være progressivt, skal hver nyere teori mindst være teoretisk progressiv og mindst af og til empirisk progressivt.
 - ▶ Så skift fra en gammel til ny teori i et progressivt program gør det muligt at forudsige mere, og i det mindste nogle gange skal disse forudsigelser bekræftes.
 - ▶ Hvis et program ikke længere udviser denne egenskab, ophører det med at være progressivt, men er blevet “degenererende”.
 - ▶ En rationel videnskabsmand bør holde fast ved et progressivt program og opgive et degenererende program.

Friedman

- ▶ Hvad er videnskab:
 - ▶ Instrumentalisme (dvs. det handler om forudsigelse og antagelsernes validitet er irrelevant)
- ▶ Hvad er god videnskab:
 - ▶ God til at forudsige.
 - ▶ Men yderligere kriterier iblandt teorier som er gode til at forudsige: simpelhed og frugtbarhed.
- ▶ Indvendinger:
 - ▶ Kan vi adskille positiv og normativ økonomi?
 - ▶ Kan der være fænomener, som er umulige at forudsige når det handler om menneskelig adfærd?
 - ▶ Kan man i stedet håbe på at forklare?
 - ▶ Spiller realisme virkelig ingen rolle?

- ▶ Hvad er videnskab:
 - ▶ Kan ikke klart defineres
 - ▶ Det, som videnskabsfolk gør
 - ▶ Dog følgende krav:
 - ▶ Ærlighed
 - ▶ Tolerance
 - ▶ Gennemsigtighed
 - ▶ God retorik
- ▶ Hvad er god videnskab:
 - ▶ Overbeviser fornuftige mennesker
 - ▶ Som god litteratur eller poesi
 - ▶ Opfylder kravene ovenfor
- ▶ Indvendinger:
 - ▶ Findes der ingen sandhed? Er overbevisning sandhed?
 - ▶ Kan vi ikke skelne imellem videnskab og humaniora?

Rodrik, kap. 1: “What Models Do”

- ▶ Om modeller og deres betydning i økonomi.
- ▶ Enkelhed og urealistiske antagelser er ikke nødvendigvis problematisk.
- ▶ Modeller isolerer og tydeliggør de vigtigste årsagsmekanismer. Derfor skal de være enkle.
- ▶ Realistiske antagelser er vigtige, men kun i det omfang, modellens “kritiske antagelser” er sande.
- ▶ “Hvad er egentlig en kritisk antagelse? Vi kan sige, at en antagelse er kritisk, hvis en ændring af den i en mere realistisk retning ville medføre en væsentlig forskel i den konklusion, som modellen fører til.”

Rodrik, kap. 2: “The Science of Economic Modeling”

- ▶ Modeller gør økonomi til en videnskab.
- ▶ Fremskridt inden for økonomi består for det meste i at skabe nye modeller, som føjer sig til “biblioteket” af mulige forklaringer.
- ▶ Hver ny model giver vejledning i, hvordan den kan anvendes og testes empirisk.
- ▶ Biblioteket vil indeholde modeller, der understøtter indbyrdes inkonsekvente konklusioner om verden. At vælge en model, der skal anvendes på en bestemt situation, bliver således et afgørende skridt i den økonomiske forskning.

Rodrik, kap. 3: “Navigating among Models”

- ▶ At vælge den rigtige model er et håndværk, der læres gennem erfaring - snarere end en videnskab.
- ▶ Valget af modeller bør være drevet af at sikre overensstemmelse med de observerede fænomener:
 - ▶ Modellens kritiske antagelser bør være sande
 - ▶ De kausale mekanismer, som modellen isolerer, findes
 - ▶ Modellens implikationer bekræftes empirisk

Rodrik, kap. 4: “Models and Theories”

- ▶ Det er sket, at økonomer har været for optaget af at udvikle store teorier, som f.eks. da makroøkonomien blev domineret af den nyklassiske tilgang.
- ▶ Denne søgen efter universelt gyldige teorier er ifølge Rodrik dømt til at mislykkes.
- ▶ I betragtning af den sociale verdens kompleksitet er modeller, der giver delvise og kontekstuelle forklaringer, det bedste, vi kan håbe på.
 - ▶ I makroøkonomien ville det f.eks. være bedre at bevare en række forskellige modeller og være mere opmærksom på, hvornår de hver især bedst kan anvendes.

Rodrik, kap. 5: “When Economists Go Wrong”

- ▶ Yderligere nylige fejl:
 - ▶ Den manglende evne til at forudse og indarbejde erfaringerne fra finanskrisen i de mest udbredte modeller
 - ▶ Konsensus om, at modellerne for de finansielle markeder skulle indeholde en version af Fama's Efficient Market Hypothesis
 - ▶ Det såkaldte “Washington Consensus”.
 - ▶ Konsensus om behovet for markedsliberalisering i udviklingslandene, uanset den lokale kontekst
- ▶ I begge tilfælde efterlod konsensusen økonomerne i vild uoverensstemmelse med erfaringerne: Modellerne for de finansielle markeder gav ikke plads til den slags sammenbrud, som vi var vidne til. Og Rodrik fortæller, hvordan Washington-konsensusen svigtede udviklingslandene i Sydamerika.
- ▶ Økonomerne forvekslede en model med den universelt gyldige model. De foretrak modeller med effektive markeder men havde også en række modeller for markedssvigt og næstbedste politikker til rådighed.

Rodrik, kap. 6: “Economics and Its Critics”

- ▶ Kritikere, som hævder at økonomi har en ideologiske bias, mangel på pluralisme og nonchalance over for urealistiske antagelser har misforstået økonomiens natur.
- ▶ Økonomi er blot en samling af modeller. Disse modeller har en række forskellige politiske konsekvenser. Hvis økonomer ikke formår at afspejle eller udnytte denne mangfoldighed korrekt, er det ikke en grundlæggende fejl i disciplinen. Det er kun en fejl hos de mennesker, der praktiserer den. Desuden er der bag lukkede døre en større meningsforskellighed, end offentligheden får at se.

Reiss, kap. 2: “Explaining Economic Phenomena”

- ▶ Forklaringer som mål for økonomi
- ▶ Fænomener
- ▶ Videnskabelige love
- ▶ Deduktiv-nomologiske forklaringsmodel
 - ▶ Problem 1: menneskelig adfærd ej lovmæssig
 - ▶ Problem 2: måske findes ingen love
 - ▶ Problem 3: uklart om love er forklarende

Reiss, kap. 5: “Causation and Causal Tendencies”

- ▶ “Kausalitet” tiltagende central i økonomi
- ▶ Begrebet har noget metafysisk over sig
- ▶ Kendetegnet ved en asymmetri (hvor korrelation er kendetegnet ved symmetri)
- ▶ Kausaltendensforklaringer
- ▶ John Stuart Mills begreb “tendens” (minder om, men er ikke, en lov)

Reiss, kap. 6: “Mechanisms”

- ▶ Forklaringer ved afdækning af mekanismer
- ▶ Som at åbne en “sort boks”
- ▶ Kan hjælpe til at genkende ligheder mellem teorier og dermed til at forene teorier
- ▶ Men, des mere detaljeret en mekanisme beskrives, des mindre bredt anvendelig er teorien

Overblik: Teorihistorie

Overblik: Teorihistorie

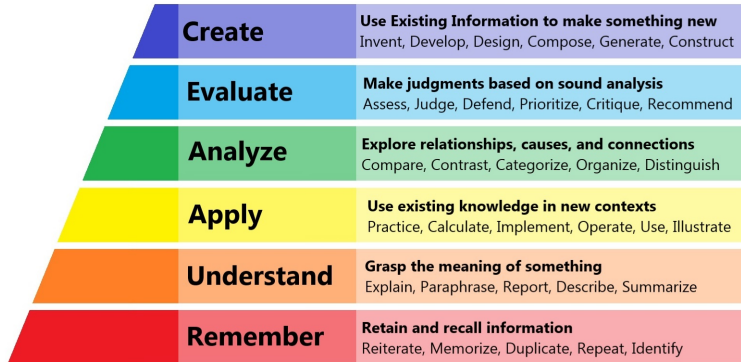
Emner:

- ▶ Antikken (Platon, Aristoteles)
- ▶ Merkantilismen
- ▶ Fysiokraterne
- ▶ Klassisk økonomi
 - ▶ Adam Smith
 - ▶ Malthus
 - ▶ Ricardo
 - ▶ Mill
- ▶ Neoklassisk teori
 - ▶ Nytteteori
 - ▶ Marshall
- ▶ Nyere makroøkonomi
 - ▶ Blanchard (2000)

Om eksamenen

Blooms taksonomi

BLOOM'S TAXONOMY

Blooms taksonomi på dansk

- ▶ 1. Kendskab (genkendelse og gengivelse af stoffet, dvs. redegør)
- ▶ 2. Forståelse (med egne ord og eksempler forklare stoffet, fx anvendelsen af metoder)
- ▶ 3. Anvendelse (bruge den viden, man har tilegnet sig ved at benytte generelle teorier og metoder i konkrete nye situationer)
- ▶ 4. Analyse (nedbryde en helhed i elementer med henblik på afdækning af relationen mellem enkeltdele og en nærmere undersøgelse)
- ▶ 5. Syntese (danne helheder ud fra elementer – det omvendte af analyse. Kunne kombinere og se sammenhæng i tingene)
- ▶ 6. Vurdering (kunne afveje og bedømme, i hvilket omfang fx løsningsforslag på problemerne er gode eller dårlige)

Kommentarer til en mulig eksamensopbygning

- ▶ Spørgsmålene følger en naturlig taksonomisk progression
- ▶ Det første spørgsmål undersøger om eksaminanten har forstået teksten
- ▶ Det andet spørgsmål beder om en “anvendelse” af teksten på, eller i lyset af, pensum
- ▶ Det tredje spørgsmål er (endnu) mere frit og her kan personlige holdninger komme i spil. Men de skal være velargumenterede. Og det kan være en kunst at binde disse sammen med pensum.

Tip: se på gamle eksamenssæt

- ▶ De seneste års eksamenssæt (dem med ca. 12 spørgsmål som hver besvares med højst 10 liniers tekst) kan være gode at gennemgå. De kan bruges på to måder:
 - ▶ Man kan forsøge at besvare dem og først læse rettevejledningen efterfølgende.
 - ▶ Man kan læse dem igennem for at danne sig et hurtigt overblik.
- ▶ Man skal dog være opmærksom på pensumændringer, f.eks. at teorihistoriedelen er blevet udvidet!
- ▶ Læg mærke til emnerne i de to eksamensøvelser.

Den mest direkte indsigt i typen af spørgsmål til eksamenen fås fra de to eksamensøvelser samt de to eksamensopgaver fra 2022.

Formalia

- ▶ Maks. 5 sider
- ▶ Se eksamenssiderne på KUnet: [link](#)
- ▶ “Længden på dine skriftlige opgaver bliver gjort op i antal anslag inklusiv mellemrum. En normalside er 2400 anslag inklusiv mellemrum.”
- ▶ Økonomisk Instituts regler for eksamen, herunder skriftlige hjemmeopgaver, gælder. Reglerne kan findes her: [link](#)